

बर्जु गाउँपालिका, सुनसरीद्वारा प्रकाशित
बर्जु राजपत्र

खण्ड: २ संख्या: ८ मिति: २०७९/०९/०४

भाग -२

बर्जु गाउँपालिका

नेपालको संविधानको धारा २२६ बमोजिम तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ बमोजिम गाउँ कार्यपालिकाको बैठकले बनाएको यो नीति सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

स्थानीयश्रोत अनुमान तथा निर्धारण समिति (कार्य सञ्चालन) कार्यविधि २०७९

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (घ) र दफा ५४ देखि ६२ सम्मका विभिन्न दफा उपदफाहरुमा व्यवस्था भए बमोजिम स्थानीय तहको कर तथा गैरकर श्रोत परिचालन तथा निर्धारण समिति सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जमा, संसोधन परिमार्जन र सो को परिपालनाका सम्बन्धमा आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने उद्देश्यले दफा ६६ बमोजिम गठन हुने श्रोत परिचालन तथा निर्धारण समितिले उपदफा (५) बमोजिम आफ्नो बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गर्न सकिने कानूनी व्यवस्था भएता पनि यस सम्बन्धी कार्यविधिको अभावमा समितिका बैठकहरु प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्न नसकिएको र संविधान तथा ऐनका प्रावधान अनुसारको काम, कर्तव्य र अधिकार बमोजिम गतिशिल गराउन नसकिरहेको विद्यमान अवस्थालाई दृष्टिगत गरी स्थानीय राजश्व परामर्श समितिको काम कारवाहीलाई प्रभावकारी र परिणाममखी बनाउन वान्छनीय भएकोले, ऐनको दफा ६६ को उपदफा (५) बमोजिम गाउँ कार्यपालिकाले श्रोत परिचालन तथा निर्धारण समितिको कार्य संचालन कार्यविधि, २०७८ स्वीकृत गरी जारी गरेको छ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यो कार्यविधिको नाम श्रोत परिचालन तथा निर्धारण समिति (कार्य संचालन) कार्यविधि, २०७८ रहने छ।

(२) यो कार्यविधि गाउँ कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको मिति देखि लागु हुनेछ।

२. परिभाषा:बिषयवा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यो कार्यविधिमा:

(क) “ऐन” भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ लाई सम्झनु पर्दछ।

(ख) “गाउँपालिका” भन्नाले बर्जु गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्दछ।

(ग) “समिति” भन्नाले ऐनको दफा ६६ बमोजिम गठन हुने श्रोत परिचालन तथा निर्धारण समितिलाई सम्झनु पर्दछ।

(घ) “संयोजक” भन्नाले स्थानीय श्रोत परिचालन तथा निर्धारण समितिको संयोजकलाई सम्झनु पर्दछ।

(ङ) “सदस्य” भन्नाले समितिका सदस्यहरुलाई सम्झनु पर्दछ।

(च) “सदस्य सचिव” भन्नाले समितिका सदस्य सचिवलाई सम्झनु पर्दछ।

परिच्छेद २

श्रोतपरिचालन तथा निर्धारण समितिको कार्यक्षेत्र

३. समितिको कार्यक्षेत्र : (१) समितिको कार्य क्षेत्र ऐनको दफा ६६ उपदफा ३ (१) मा उल्लेखित कामकाअतिरिक्त देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) गाउँपालिकाको श्रोत परिचालन तथा निर्धारण सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, संसोधन, परिमार्जन र सोकोपरिपालनाका सम्बन्धमा गाउँपालिकालाई आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने,

(ख) राजश्वको श्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्नेअनुमान गर्ने,

(ग) श्रोतपरिचालन तथा निर्धारण दर र क्षेत्र लगायका आधारमा आन्तरीक आयको विश्लेषण र अनुमान गर्ने,

(घ) श्रोत परिचालन गरि स्थानीय उद्योग र व्यवसाय प्रवृद्धन र रोजगारी सृजनामा योगदान दिने किसिमको नीतिकोसम्बन्धमा गाउँपालिकालाई परामर्श दिने,

(ङ) श्रोतपरिचालन तथा निर्धारण सम्बन्धमा गाउँपालिकालाईपरामर्श दिने,

(च) गाउँपालिकाको श्रोतपरिचालन तथा निर्धारण सुधारका लागि परामर्श दिने,

(छ) गाउँपालिकाको श्रोत परिचालन तथा अभिवृद्धि तथा सुधारको लागि परिचालनआधार, दायरा,परिचालनआधारहरुको मूल्यांकन, श्रोत परिचालन तथा निर्धारण संरचना, जनशक्ति, क्षमता बिकास, प्रविधि उपयोग, नियमित अनुगमन, श्रोत परिचालनको अवस्थाको आवधिक समिक्षा, मूल्यांकनको आधारमा गाउँ कार्यपालिकालाई नीतिगत तथा कार्यगत पृष्ठपोषण सहित सुभावादिने,

(ज) गाउँपालिकाको श्रोत परिचालन तथा निर्धारण अभिवृद्धि तथा सुधारका लागि श्रोत परिचालन तथा निर्धारण कार्ययोजनातर्जुमा, कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन, श्रोत परिचालन तथा निर्धारण परिचालनलाई प्रभावकारी र लाभ लागतको विश्लेषणको आधारमा वाह्य प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय सेवा लिने सम्बन्धी नीतिगत र प्रवन्धकीय व्यवस्थापनका लागि गाउँपालिकालाई पृष्ठपोषण सहित राय सुभावादिने,

(झ) गाउँपालिकाले तोके बमोजिम अन्य कार्य गर्ने ।

परिच्छेद: ३

समितिका पदाधिकारीहरूको भूमिका

४. समितिको संयोजकको भूमिका : (१) श्रोत परिचालन तथा निर्धारण समितिको संयोजकको मुख्य भूमिका देहाय

अनुसार रहनेछ :

(क) समितिको बैठकको अध्यक्षता गर्ने,

(ख) गाउँपालिकाको श्रोतपरिचालन तथा निर्धारण परिचालनका सम्बन्धमा अध्यक्ष र कार्यपालिकासँग आवश्यक परामर्श

गर्ने,

(ग) सदस्य सचिवसँगको परामर्शमा समितिको बैठकको मिति तथा समय तोक्ने,

(घ) बैठकको सम्भावित कार्यसूची तय गर्ने,

(ङ) श्रोतपरिचालन तथा निर्धारणसँग सम्बन्धित निकाय वा व्यक्तिहरूसँग आवश्यक समन्वय गर्ने,

(च) श्रोत परिचालन तथा निर्धारण समितिको कार्यक्षेत्रमा पर्ने सम्पूर्ण कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यसम्पादनको लागि

नेतृत्व प्रदान गर्ने,

(छ) अध्यक्ष, कार्यपालिका वा समितिले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

५. समितिका सदस्यहरूको भूमिका :

(१) स्थानीय श्रोत परिचालन तथा निर्धारण समितिका सदस्यहरूको मुख्य भूमिकादेहाय अनुसार रहनेछ।

(क) संयोजकले तोकेको बैठकमा उपस्थित भई श्रोत परिचालन तथा निर्धारण क्षेत्रमा सुधार गर्नु पर्ने पक्षमा सुझाव तथाधारणा राख्ने, (ख) समितिमा आफूले प्रतिनिधित्व गरेको क्षेत्रबाट गाउँपालिकाले श्रोत परिचालन तथा निर्धारण क्षेत्रमा अवलम्बन गर्नुपर्नेनीति तथा कार्यक्रमका सम्बन्धमा आवश्यक सुझाव दिने,

(ग) स्वीकृत श्रोत परिचालन तथा निर्धारणको लागि आवश्यक सहजिकरण गर्ने,

(घ) समितिले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

६.समितिको सदस्य सचिवको भुमिका : (१) स्थानीय श्रोत परिचालन तथा निर्धारण समितिको सदस्य सचिवको मुख्य भुमिका देहाय अनुसार रहनेछ ।

- (क) समितिको सचिव भई सचिवालय सञ्चालन सम्बन्धी आवश्यक जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने,
- (ख) संयोजकसँगको समन्वयमा बैठकको कार्यसूची तयार गर्ने, प्रस्ताव तयार गर्ने र सदस्यहरूलाईपत्राचार गर्ने,
- (ग) श्रोत परिचालन तथा निर्धारण सम्बन्धित विषयहरूमा आवश्यक सूचना तथा तथ्यांकहरूको संकलन, विश्लेषण गरीसमितिको बैठकमा पेश गर्ने,
- (घ) गाउँपालिकाको श्रोतपरिचालन तथा निर्धारण कार्ययोजना तयार पार्ने र समितिमा पेश गर्ने,
- (ङ) समितिबाट स्वीकृत श्रोत परिचालन तथा निर्धारण कार्ययोजना बमोजिम आगामी आ.व.को लागि राजश्वकाश्रोत परिचालन तथा निर्धारण समेतको विश्लेषणको आधारमा कार्यपालिकालाई आवश्यक विधयेक तयार पार्नसहयोग गर्ने,
- (च) समितिको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- (छ) श्रोतपरिचालन तथा निर्धारण लागि प्रभावकारी कार्य गर्ने,
- (ज) समितिले तोकेका अन्यकार्य गर्ने ।

परिच्छेद ४

समितिको बैठक र समय तालिका, बैठकका सम्भावित कार्यसूची तथा बैठक सम्बन्धी कार्यविधि

७. समितिको बैठक (१) समितिले एक आर्थिक वर्ष (श्रावण देखि आषाढ) भित्र सामान्यतया ४ वटा बैठकगर्नुपर्नेछ । समितिको न्युनतम बैठक संख्या र समय तालिका देहाय अनुसार हुनेछ।

क्र.सं.	बैठक संख्या	बैठकको सम्भावित मिति	बैठकको सम्भावित कार्यसूची
१	बैठक संख्या १	पौष १० भित्र	कार्यविधिको दफा ८ मा उल्लेख भए बमोजिम
२	बैठक संख्या २	फागुन मसान्तभित्र	कार्यविधिको दफा ९ मा उल्लेख भए बमोजिम
३	बैठक संख्या ३	आषाढ ५ गते भित्र	कार्यविधिको दफा १० मा उल्लेख भए बमोजिम
४	बैठक संख्या ४	भाद्र १५ गते भित्र	कार्यविधिको दफा ११ मा उल्लेख भए बमोजिम

८. पहिलो बैठकको सम्भावित कार्यसूची : (१) समिति संयोजकले सदस्य-सचिव समेतको परामर्शमा बैठकका प्रस्तावित कार्यसूची तयार गर्नुपर्नेछ । उक्त बैठकको सम्भावित कार्यसूचीहरु देहाय अनुसार हुनसक्ने छन् :

- (क) चालु आ.व.मा स्वीकृत श्रोत परिचालन तथा निर्धारण बमोजिम पहिलो ५ महिनाको संकलनको अवस्थाकोसमिक्षा गर्ने सम्बन्धी,
- (ख) समिक्षाको आधारमा श्रोत परिचालन तथा निर्धारण आर्थिक ऐनमा संशोधनगर्नुपर्ने देखिएमा आर्थिक ऐन संशोधनको लागि आवश्यक सुझाव दिने सम्बन्धी,
- (ग) श्रोत परिचालन तथा निर्धारण गरि आन्तरिक आय संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पर्ने नीति, कानून एवं कार्यक्रम तर्जुमा रकार्यान्वयनमा गाउँपालिकालाई सुझावदिने सम्बन्धी,
- (घ) आन्तरिक आय संकलनको अनुगमन, समन्वय एवं सहजिकरण गर्ने सम्बन्धी,
- (ङ) आगामी आ.व.को लागि गाउँपालिकामो आन्तरिक आयबाट प्राप्त हुन सक्ने सम्भावित आयको प्रक्षेपणगरेर दफा ६५ बमोजिमको राजश्व परामर्शसमितिले उपलब्ध गराउने
- (च) गाउँपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य विषयहरु ।

९. दोश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूची : (१) समितिको दोश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूचीहरु देहायअनुसार हुनसक्ने छन् ।

- (क) चालु आ.व.को फागुन मसान्तसम्मको श्रोत परिचालन तथा निर्धारणको समिक्षा र बाँकी अवधिमा श्रोत परिचालन तथा निर्धारणको आधारमा आगामी आ.व.को लागि गाउँपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयको कुल अंक दफा ६५ बमोजिमको राजश्व परामर्श समितिलाई बाट आएको विवरण अध्ययन गरि सहजिकरण गराउने,
 - (ख) राजश्व संकलनको अनुगमन, समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने,
 - (ग) आगामी आ.व.को लागि श्रोत परिचालन तथा निर्धारण प्रतिवेदन र कार्ययोजना तयार पार्न आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयन,
 - (घ) श्रोतपरिचालन तथा निर्धारण समिति, शाखा र कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी व्यवस्था,
 - (ङ) दफा ६५ बमोजिमको समितिलाई राजश्व संकलनलाई प्रभाकारी बनाउन कर प्रशासनमा सुधार, कर शिक्षा कार्यक्रम संचालन, स्वयम्कर घोषणा कार्यलाई प्रोत्साहन जस्ता गतिविधिहरुको संचालन, अनुगमन, समन्वय र सहजिकरण गर्न सहयोग गर्ने
 - (च) गाउँपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य विषयहरु।
-

१०. तेश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूची: (१) समितिको तेश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूचीहरु देहाय अनुसार हुनसक्ने छन् :

- (क) आगामी आ.व.को लागि राजश्व प्रक्षेपण सहितको राजश्व अध्ययन प्रतिवेदन अध्ययन गरी कार्यपालिकामा पेश गर्ने,
- (ख) चालु आ.व.को असार मसान्तसम्मको आन्तरिक राजश्व संकलनको संशोधित अनुमानत र आगामीआ.व. को अनुमान गरी दफा ६७ बमोजिमको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति समक्ष पेश गर्ने,
- (ग) आगामी आ.व.को लागि आन्तरिक आय संकलनको लागि ठेक्का वन्दोवस्ती सम्बन्धी कार्यको योजनाबनाउने तथा कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने,
- (घ) आगामी आ.व.मा राजश्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक नीति, कानून, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्वीकृतीका लागि बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति माफत कार्यपालिकामा पेश गर्ने,
- (ङ) गाउँपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य विषयहरु ।

११. चौथो बैठकको सम्भावित कार्यसूची : (१) समितिको चौथो बैठकको सम्भावित कार्यसूचीहरु देहायअनुसार हुनसक्ने छन् :

- (क) चालु आ.व.को लागि स्वीकृत वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट मध्ये राजश्व संकलन तर्फको श्रोत परिचालन तथा निर्धारण नीति,कार्यक्रम तथा बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयनको कार्यतालिका बनाउने,
- (ख) श्रोत परिचालन तथा निर्धारण लाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कानुनी प्रबन्ध गर्न कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्ने,
- (ग) श्रोत परिचालन तथा निर्धारण, राजश्व संकलन प्रकृयाको अनुगमन गर्ने, समिक्षा गर्ने र सुधारका लागि आवश्यक नीतिगत तथाकार्यक्रमगत पहल कदमी लिने,
- (घ) श्रोतपरिचालन तथा निर्धारण, राजश्व शाखा र कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि, नागरिकमा कर शिक्षा लगायतका गतिविधिहरुकोसंचालन, अनुगमन र समन्वय गर्ने,
- (ङ) गाउँपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य विषयहरु।

१२. समितिको बैठक प्रणाली : (१) समितिको बैठक संचालन प्रणाली देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) समितिको बैठक समितिका संयोजकले तोकेको मिति, समय र स्थानमा आवश्यकता अनुसार बस्नेछ,
- (ख) समितिको बैठकको अध्यक्षता समितिको संयोजकले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यहरु मध्येबाट जेष्ठ सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ,
- (ग) समितिको बैठकमा आवश्यकता अनुसार विषय विज्ञहरुलाई आमन्त्रित गर्न सकिनेछ,
- (घ) समितिको बैठक कम्तिमा दुई महिनामा एक पटक बस्नेछ,
- (ङ) समितिको बैठकको निर्णय सर्वसम्मत प्रणालीबाट पारित हुनेछ, यदि सर्वसम्मत हुन नसकेमा बहुमत प्रणालीबाट पारित गरिनेछ,
- (च) समितिको बैठकको निर्णय समितिका सदस्य सचिबाट प्रमाणित गरिनेछ ।

परिच्छेद ५

श्रोतपरिचालन तथा निर्धारण अनुमान, प्रक्षेपण र आवधिक समिक्षा

१३. राजश्व अनुमान, प्रक्षेपण: (१) समितिले श्रोत परिचालन तथा निर्धारण प्रत्येक वर्ष गाउँपालिकालाई प्राप्त कर तथा गैरकर राजश्वअधिकार क्षेत्र, स्विकृत दर, दायरा, करयोग्य सम्पत्ति, आम्दानी तथा वस्तु र सेवाको प्रचलित बजार मूल्य, गाउँपालिकाको राजश्व प्रशासन सयन्त्र, जनशक्ति, प्रविधि क्षमता समेतको विश्लेषणको आधारमा परिचालन हुन सक्ने कर तथा गैर राजश्वको अनुमान प्रक्षेपण अनुसूची १ बमोजिमकोढाँचामा तयार गरी गाउँकार्यपालिका समक्ष पेश गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्तुत गरिने राजश्व अनुमान प्रक्षेपण तयार गर्दा विगत ३ आ.व. अनुमान रयथार्थ आयको समिक्षा, विश्लेषणको आधारमा आगामी ३ आ.व. को लागि गरिएको अनुमान प्रक्षेपण, लक्ष्य, रणनीति र कार्यक्रम सहितको राजश्व सुधार कार्ययोजनालाई आधार मानी प्रक्षेपण गर्नु पर्नेछ ।

(३) समितिले आगामी आ.व. को लागि श्रोत परिचालन तथा निर्धारण राजश्व अनुमान प्रक्षेपण प्रस्तुत गर्दा कर तथा गैरकर शिर्षकअन्तर्गतको आन्तरिक आय, वाट्य आयका साथै गाउँपालिकाले अवलम्बन गर्ने नीति, कार्यक्रम र आयोजना परियोजनाको लागि आवश्यक पर्ने श्रोत अनमानको आधारमा न्यनहने श्रोत परिचालनका लागि आन्तरिक ऋण परिचालन वा निजी क्षेत्रको श्रोत परिचालन जस्ता वैकल्पिक विधिहरुको संभाव्य श्रोत परिचालन सम्बन्धी खाका समेत सिफारिस गर्न सकिनेछ।

१४. आवधिक समिक्षा: (१) सामितले प्रस्ताव गरका राजश्व अनुमान प्रक्षपण, सिफारिस गरएका राजश्वनीति, कार्यक्रम र गाउँपालिकाले पारित गरेको राजश्व लक्ष्य, नीति, कार्यक्रम अनुसार राजश्व परिचालन

भए नभएको सम्बन्धमा आवधिक समिक्षा गरी सम्बन्धित निकायलाई नीतिगत तथा व्यवस्थापकीय सुधार एवं निर्देशनको लागि कार्यापालिकालाई सुभाब दिन सक्नेछ।

(२) समितिले उपदफा (१) बमोजिम कार्यापालिकालाई दिएको सुभाब कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी गाउँकार्यपालिकाको हुनेछ।

१५. उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सकिने : (१) समितिले श्रोत परिचालन तथा निर्धारण गाउँपालिकाको आन्तरिक राजश्व अभिवृद्धिकालागि राजश्वसंग सम्बन्धित कुनै विषयवा क्षेत्र सम्बन्धमा अध्ययन अनसन्धान गर्न आवश्यक ठानेमाउप समिति वा कार्यदल गठन गर्न सकिनेछ।

(२) यसरी गठन हुने उपसमिति वा कार्यदलको कार्य विवरण, सेवा शर्त सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था समितिको सिफारिसमा गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद ६

बिबिध

१६. आवधिक तथा बार्षिक प्रतिवेदन : समितिले आफनो कार्य सम्पादन सम्बन्धी चौमासिक तथा बार्षिकप्रतिवेदन गाउँकार्यपालिका समक्ष पेश गर्नेछ।

१७. अधिकार प्रत्यायोजन : समिति तथा समितिको संयोजकले आफुलाई प्राप्त अधिकार सदस्य वा अन्य पदाधिकारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

१८. वैठक भत्ता : समितिका पदाधिकारीहरुले कार्यपालिकाले तोके बमोजिमको वैठक भत्ता पाउनेछ। १९. कार्यविधिको व्याख्या : यस कार्यविधिको अन्तिम व्याख्या गर्ने अधिकार गाउँकार्यपालिकामा रहनेछ।

२०. प्रचलित कानूनसंग बाभिएमा : यस कार्यविधिमा लेखिएका कुनै कुरा प्रचलित कानूनसंग बाभिएकोखण्डमा बाभिएको हदसम्म प्रचलित कानून बमोजिम नै हुनेछ।

आज्ञाले

प्रमोदकुमार चौधरी

